

Akropolis og Öskjuhlíð.

I.

Í hvert skifti sem mér kemur fyrir augu — eins og nú í kvöld í „Vísí“ — mynd af Akropolis og Apenuborg þar fyrir neðan, horfi eg á og verð hugsi um hrið. Svo margt er þar að minnast. Þarna má líta, tignarlegar ennþá, rústir þeirra snildarverka, sem alt frám á þenna dag, hefir að sumu leyti, ekki verið við jafnast. Og hvað var svo þetta? Sambandsstöð var það, gerð til þess að ná sambandi við þær æðri verur, sem Grikkir trúðu á og treystu við hamingju sína og menningu. En sú var hin dýpsta rót þess að hamingjan brást og hin glæsilega menning féll í rústir, að Grikkir gerðu sér svo rangar og ónógar hugmyndir um þessar æðri verur, og náðu þess vegna aldrei svo fullkomnu sambandi við þær, að um örugga framfaramenningu gæti orðið að ræða.

II.

Grikk menning var svo merki-
leg, að t. d. ritanillingurinn Georg Brandes, sem var þó eins og kunnugt er. Gyðingur að ætt, hefir komist þannig að orði: Það er ekki Gyðingaland heldur Grikkland, sem er landið helga. Tek eg fúslega undir síðari hluta þessarar setningar, þó að eg samsiami ekki fyrri hlutanum. Því að það eru fleiri lönd helg en eitt. Ísland er eitt landið helga. Og inni á Öskjuhlíð getur höfuðborg vor eignast þá háborg, sem jafnvel frægari verði en frægasta háborgin gríska. Því að sú háborg mun aldrei í rústir falla, eða öllu heldur, það sem upp af henni mun vaxa. En það sem þar mun koma fyrst, verður aðeins vísir þess sem seinni kemur, vísir af réttri rót, rót hins eilífa, slífrjóva sannleika.

III.

Fyrir skömmu var eg að lesa, eða öllu heldur, lesa aftur, hina merkilegu bók Vilhjálms Þ. Gíslasonar um Eggert Ólafsson. Er þar vel vakin eftirtekt á því (s. 378—79) hversu rétt Eggert hefir grunað um framtíð Reykjavíkur, og hversu fagurlega hann spáir um gullakdir sem þjóðin eigi í vændum. Tel eg á því engan vafa, að jafnvel framar gæti orðið en Eggert hefir órað fyrir, og þrátt fyrir allan sorta, hygg eg að svo muni verða. Og fagurt mun verða að lita upp til háborgarinnar á Öskjuhlíð af lðavelli þeim sem þar á að verða fyrir neðan, og svo mjög mun auka höfuðborginni velmegun.

6.—7. 1. '36.

Helgi Pjeturas.